

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

František Palacký (1798 – 1876)

Největší Čech 19. století, jak se občas Františku Palackému právem říká, byl ve skutečnosti Moravanem. Narodil se r. 1798 v Hodslavicích na Valašsku, byl v pořadí pátým z dvanácti dětí Anny a Jiřího Palackých.

Na Moravě strávil prvních jedenáct let svého života, nejprve devět roků v rodných Hodslavicích a poté dva roky na soukromé škole v Kuníně - Kunvaldu. Druhým domovem se mu staly po dalších čtrnáct let Horní Uhry, tedy Slovensko. Tři roky studoval na latinsko-evangelické škole v Trenčíně a poté (r. 1812)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

přešel na evangelicko-luteránské lyceum do Prešpurku (=Bratislava). Byl velmi talentovaným studentem, který kráčel od úspěchu k úspěchu. Měl fenomenální jazykové nadání, vstřebával jednu řeč za druhou, nakonec ovládl, ať aktivně nebo pasivně, šestnáct jazyků. Nadání mladého muže však bylo univerzální, jeho znalosti všestranné. Otec toužil, aby syn vystudoval teologii, František se však rozhodl teologická rigoróza nesložit. Po celé období prešpurských studií se Palacký náruživě věnoval studiu estetiky, kolem r. 1820 se v zasvěcených kruzích uvažovalo, zda by neměl přejít jako profesor krásovědy (=estetiky) na pražskou univerzitu. Až do r. 1823 patřil Palacký k nepočetnému kroužku inteligence, která vytvářela duchovní ovzduší starého Prešpurku. Vzdělával se, psal první vědecké práce, udržoval čilou korespondenci s Josefem Jungmannem v Praze, Pavlem Josefem Šafaříkem v Novém Sadu, s Jánem Kollárem v Pešti.

V r. 1823 odchází František Palacký do Prahy. Na doporučení Josefa Dobrovského byl přijat jako archivář do rodiny hraběte Františka Šternberka. Svědomitě vypracoval rodokmen této významné rodiny a poté se mu otevřely dveře do dalších panských archivů. A tak se jako mladý vědec dostal jako jeden z prvních k systematickému průzkumu nejceněnějších písemností v zemi – listinných dokladů Černínů, Kinských, Clam-Martiničů, otevřel se před ním archiv budějovický, bechyňský, jindřichohradecký, třeboňský a roudnický. Palacký se zcela ponořil do pramenného studia starých českých dějin. Začal také učit češtinu ve starých šlechtických rodinách – u purkrabího Chotka, kněžny Auersperkové, u knížete Schwarzenberga. Navštěvoval Josefa Dobrovského na Kampě, luštil a opisoval pro něj staré rukopisy, pomáhal mu ve vydavatelské činnosti. Od konce r. 1825 se podílel na koncepční přípravě českého a německého muzejního časopisu, od r. 1827 vydávání obou periodik řídil. Začátkem r. 1826 se díky povolení samotného hraběte Metternicha dostal do tajného dvorského archivu ve Vídni, mezníkem se pro něj stalo studium Starých letopisů českých, jež zahrnovaly období od r. 1378 do r. 1527. Ty se pak pro něj staly podnětem k sepsání vlastních dějin. „*Není v Evropě země, jejíž dějiny by byly zajímavější a jejíž historická díla by přitom byla nedokonalejší, než Čechy.*“ V r. 1828 odevzdal proto Palacký českým stavům „Návrh lepšího vylíčení českých dějin“ – kolem jeho koncepce se rozvířila bouřlivá diskuse. Nicméně v březnu 1830 byl

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jmenován členem Královské české společnosti nauk a 10. ledna 1831 se ocitl ve funkci stavovského historiografa země České.

Měl rozhodující podíl na založení Matice české r. 1831, který vydávala klíčová díla odborné i umělecké literatury, např. Slovník Josefa Jungmanna či Slovanské starožitnosti Pavla Josefa Šafaříka.

V r. 1827 se František Palacký oženil. Vzal si dceru renomovaného pražského advokáta doktora Jana Měchury Terezií (1807 – 1860). Jako finančně zajištěný člověk se mohl plně věnovat své vědecké činnosti. Od r. 1832 začal František Palacký tvořit své monumentální pětidílné Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě. Vznikla tak první novodobá syntéza naší dávné minulosti, jež však obsahovala a odhalovala hlubší obecný smysl českých dějin.

Palackého dějiny byly nejprve vydány v německé verzi (Geschichte von Böhmen), teprve později v české, přičemž k definitivní podobě dospěl autor až na samém sklonku svého života. Autor pracoval na podkladě podrobného studia pramenného listinného i rukopisného materiálu. Kvalita díla však nespočívala jen ve shromáždění nezměrného množství historických faktů, ale také ve vytříbeném literárním stylu. Přesto dílo vyvolalo rozsáhlou diskusi, čeští vlastenci mu vytýkali národní vlažnost, pro německou kritiku se stal vůdcem „Czechomanů“.

Karel Marx o Palackém, českém národě a o Slovanech prohlásil: „Palacký je jen poblázněný německý učenec, který dodnes neumí mluvit česky správně a bez přízvuku.... Had, který přivodil prvnímu pozemskému páru nebeskou klatbu, nemluvil lstivěji než Slovan Palacký.“

V revolučním roce 1848 byl František Palacký vtažen do víru politického dění. V dubnu 1848 byl pozván na zasedání Ústavodárného říšského sněmu, který zasedal ve Frankfurtu nad Mohanem. Jeho cílem bylo vytvořit jednotnou německou říši, jednou z projednávaných variant bylo sjednocení Velkého Německa, jež by zahrnovalo i rakouské země, Čechy a Moravu. František Palacký proslulým psaním do Frankfurtu svou účast odmítl. Vyslovil se pro zachování rakouského státu, ale jako federace rovnoprávných států. „*Kdyby státu rakouského nebylo již od dávna, museli bychom v interessu Evropy, ba humanity samé, přičiniti se co nejdříve, aby se utvořil.*“ Domníval se, že federalizovaná monarchie, ve které by měly všechny národy zajištěny rovná práva, by mohla hrát roli štítu před nebezpečím vycházejícím z evropského východu a z Asie. Měl na

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

myslí především Rusko, které mu ztělesňovalo neštěstí v podobě univerzální monarchie.

Svou koncepci austroslavismu prosazoval jako poslanec Ústavodárného sněmu, jež zasedal od května 1848 ve Vídni a od listopadu 1848 v Kroměříži. V červnu 1848 se sešel v Praze Slovanský sjezd, který měl být protiváhou frankfurtskému sněmu. Jeho předsedou byl František Palacký a i zde vystoupil se svým programem – austroslavismem. Po porážce revoluce a obnovení neoabsolutismu v rakouské monarchii se stáhl Palacký do ústraní a zcela se věnoval vědecké práci.

Ještě jednou se pokusil vzkřísit svoji politickou vizi po obnovení ústavnost r. 1861. Byl jmenován do panské sněmovny říšské rady, ale když znovu nebyly oslyšeny požadavky autonomie, odešli čeští politikové do pasivní opozice a přestali navštěvovat říšský sněm. V r. 1865 vydal František Palacký svou poslední politickou úvahu *Ida státu rakouského*, v níž v osmi článcích revidoval své předchozí pojetí monarchie. Ve skepsi a vystřízlivění uzavřel svou politickou dráhu prorockým: „*Byli jsme před Rakouskem, budeme i po něm!*“

V lednu 1876 ještě František Palacký stihl dokončit českou verzi svého životního díla *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě*. 7. května téhož roku zemřel na otok plic a selhání srdce. Praha mu vypravila pohřeb, jehož se zúčastnilo 50 000 lidí. Poté byly jeho ostatky převezeny do rodinné hrobky na zámku v Lobkovicích.

Literatura:

Dílo. Praha 1941.

Františka Palackého korespondence a zápisky. Praha 1902.

Idea státu Rakouského. Praha 1865, 1907.

Palacký národu. Praha 1898.

Politická závěť. Praha 1928.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ